

Vermaas te Ter A
and-Bath.
e Soestdijne
Valkenburg a. d. Rijn
rd.
te Ede.
Rijnsburger te Pol
Loenen a. d. Vecht.
Ph. J. Vreugdenhil
24.
zech. 33:11a.
jk. Tekst. Matth. 13
cas 15:28b.

1.
3:8

JONGELINGSVERENIGING

ereenigingsleven
de 50e eeuw
tweede druk

BAAK VOOR 12 PER
30 - per 13 exx. f3-

gbaar bij den boek
en bij de uitgever
n & Le Colatre - Com

OTEN - PROUTHAN
rweg 1 - Tel. 860
BUSSUM

In Binnenlandsc
ttenlandsc Fruit
ncurreerenden pr

ed. J. Breeveldt - De
at 35-37 - Telf. 1

IBLEMENTEN
orij - Stoffoeder
len - Matrassen

HE MELKINRICHTIN
laan - Telefoon
VELP

Levert prima
en MELKPRODUCTE

LE VERWARMIN
VATEROORZIENIN

AN DER MEL
F HARTSTRAAT
LEFOON 25818
MSTERDAM

EBMEIJE
ANNO 1743
IDAM 1 - ZAAND
Telf. 22

N - GEDISTILLEE
aat - Limonade

MEUBELMAKER
UIJPERS, Den Ha
f eiken Liberti Fauten
et kussens f18.50.

plaats: Reltzstraat 2
Telefoon 37647
Herman Costersstr.
Telefoon 90879

ethakkerij - Koker
ERD. KUIPER
Opgericht 1863.
eljorisstr. 22, Haarlem
Tel. 10508.

EEN KWALITEIT, DE
Specialiteit:
krullen, Hare d'ouverts

KRAAIJEVEL
3-GRAVENHAGE
cusstraat 280, Tel. 37
e Haenstraat 1, Tel. 37

Handel in
pelen en Brandst

12e JAARGANG No. 5 30 OCT. '31

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UW JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van **Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink**

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marinelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnalda, Soerabaja; Dr J. C. Rulmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dordrecht; Dr J. Thijis, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr. C. TAZELAAR, 2e Const. Huygenstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 - Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.- per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. - Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Dans en Kamp. - Uit de Schrift: Ziele-stijheid. (Ps. 131:1, 2). - Kerkelijk Leven: Samenwerking. Ingezonden protest. Over het nieuwe concept van Dr J. G. Ubink. (II). Nog eens: de vlucht uit het concrete. Over Chr.-Gereform. scholen. G.E.O.S. Verzoek aan correspondenten. - Lit. en Kunst: Het Zonnetje in het Paradijs (II). De film van de N.C.R.V. - Geestelijke Adviezen. - Perschoonw. - Kerkmieuw.

HOOFDARTIKEL

Dans en Kamp.

Bij de lichamelijke oefeningen werd de vorige maal met opzet niet het dansen genoemd.

De dans is oorspronkelijk een zeer natuurlijke beweging.¹⁾ Hij ontstaat, doordat de affecten en vooral de vreugde-aandoeningen der ziel zich ook aan het lichaam meedeelen. De overvloeiende levenslust maakt ook den gang van den mensch opgewekter en veerkrachtiger. De rustige schrede wordt vanzelf door den huppelenden tred vervangen. Ook de handen en andere lichaamsdeelen komen soms in beweging. In één woord: in z'n opgewekte stemmingen huppelt en danst de mensch, eer dat hij het zelf weet.

De dans is dan ook een algemeen menschelek verschijnsel. Hij komt van de alleroudste tijden af onder alle volken voor. We vinden hem ook meermalen in den bijbel.²⁾ Het Oude Testament gebruikt voor hem vijf verschillende woorden. Deze beteken: of springen, huppelen, of zich in het rond draaien, of zich kortweg draaien, of feestvieren, of lachen, spelen, schertsen.

Wel is er een tijd om te springen (Pred. 3:4); maar deze tijd komt voor alles, wat hier beneden is, verscheidene malen. De bergen doen het (Psalm 29:6; 114:4, 6), evengoed als de wagens (Joël 2:5, Nah. 3:2) en zelfs de duivelen (Jes. 13:21). De mensch doet het, van het kleinere kind af (Job 21:11, Zach. 8:5, Matth. 11:17) tot den koning des lands toe (2 Sam. 6:14, 16, 21; 1 Kron. 15:29). Het gebeurt zoowel om de overwinning (Ex. 15:20, Richt. 11:34, 1 Sam. 18:7) als om de bevruchting te vieren (Jer. 30:19, 31:4); op nationale (2 Sam. 6:5, 1 Kron. 13:8) en huiselijke feesten (Lukas 15:25). De Schrift geeft aan deze spontane uitdrukking van innerlijke vreugde volle ruimte; en het zou onnatuurlijk zijn, wanneer deze door ons noodeloos werd onderdrukt.

Toch valt reeds hier tweemaal op. Ten eerste, dat bij Israël de dans nooit, als bij de heidensche volken, tot een element van den eeredienst is geworden. En ten tweede, dat wij in den bijbel nergens den gemengden dans vinden. Beide geslachten dansen niet te zamen. Mannen en vrouwen blijven gescheiden. Mirjam voert alleen vrouwen achter zich mee (Ex. 15:20). De trommelende maagden vormen in het midden van de zangers en speellieden een eigen groep. (Psalm 68:26.) De eenige maal, dat een meisje tot vermaak en behagen van mannen dansend wordt opgevoerd, geldt de ontaarde dochter van Herodias (Matth. 14:6), die hierin niet de Joodsche gewoonte, maar die uit de decadente Grieksch-Romeinsche wereld volgde.

Evenals zoovele bewegingen en handelingen van den mensch, vroeg ook de dans om eenige cultivering. Deze bestond in dit geval in het aanbrengen van het rythme. Het rythme schijnt aanvankelijk geen andere bedoeling gehad te hebben, dan om het bruisende, overstromende levensgevoel in een vastere bedding over te leiden. Men deed eerst enkele stappen achterwaarts, om de onstuimige levenslust in te toomen en meester te worden; waarop dan enkele stappen voorwaarts volgden, om haar op beheerschte wijze den uitweg te geven. Ook hietegen valt geen bezwaar in te brengen. De natuur kan nu eenmaal de cultuur, de spontaneiteit een zekere scholing niet missen. Het behoort ook bij onze roeping, om alles wat wij verrichten, zoo goed en zuiver mogelijk te doen.

De dans veranderde echter geheel van karakter, toen hij ophield spontaan, zij het ook eenigszins gecultiveerde, uiting van levensvreugde te wezen en voor andere doeleinden opzettelijk beoefend werd.³⁾ Zoo kwamen bij de oude volken o.a. de arbeidsdans en de krigsdans in zwang. In den eersten imiteerde men de bewegingen van zijn dagelijksch werk en vooral van den landbouw, in de bijgeloofige verwachting, dat de arbeid dan de begeerde resultaten opleveren zou. In den krigsdans ging men springend en huppelend ten oorlog, zoowel om zichzelf moed als den vijand schrik in te boezomen. Deze beide dansen zijn echter voor ons tegenwoordig doel van geen betekenis, en blijven dus verder buiten bespreking.

Wel moet ik hier opzettelijk vermelden de verandering van den stemmingsdans in den mimiekdans. Men ging er zich op toeleggen om, zonder dat de mond sprak, het lichaam zulke bewegingen te laten verrichten, dat het allerlei ideeën en gevoelens tot uitdrukking bracht. Ook de rhythmiek wijzigde van karakter, en moest nu meehelpen om dit doel te bereiken. Voorts ging men ook opzettelijk de beide geslachten in den dans samenbrengen; en vooral het liefdelijke in z'n verschillende stadia en met al z'n uitingen werd uitgekozen om door gebarenspeel nagebootst en uitgebeeld te worden. De lichaamsbewegingen bleven dus niet het accompagnement bij de zielsuitingen, maar moesten geheel zelfstandig tot uitdrukking brengen, wat zich van binnen aan liefde en lust bewoog.

Een nieuwe periode trad ook hier in bij den aanvang der twintigste eeuw. Niet minder dan een heele wedergeboorte van de danskunst wordt toegeschreven aan Isidora Duncan. Deze Amerikaanse erkende zelf, leerlinge van Darwin en Häckel te wezen. Van haar streven geeft zij het liefst rekenschap in de terminologie van Schopenhauer. Heftig toont zij tegen het moderne ballet, omdat daar gedanst wordt met vervormde spieren en beenderen. „Een mismaakt lichaam en verwrongen skelet danst voor u." Zij wilde daarom, dat de cultuurmensch der 20ste eeuw zou terugkeeren tot de naaktheid van den natuurmensch, omdat alleen de bewegingen van het naakte lichaam volkomen natuurlijk kunnen zijn. „De danseres der toekomst zal een vrouw moeten zijn, wier lichaam en ziel zóó harmonisch ontwikkeld zijn, dat de bewegingen van het lichaam worden de natuurlijke taal der ziel. Zij zal in den dans uiten het beweeglijke leven der natuur en weergeven de gedaanteverwisselingen van al haar elementen. Zij zal de vrijheid der vrouw uitdrukken in haar dans. Haar kenmerk zal zijn: de hoogste geest in een vrij lichaam."⁴⁾

Na deze enkele historische mededeelingen, is het niet zoo moeilijk meer om onze eigen houding tegenover het dansen te bepalen.

Ten eerste blijkt de dans geen lichaams-oefening en geen middel tot een harmonische lichaamsfunctioneering, maar veelmeer lichaams-mismaking te wezen. Isidora Duncan tenminste beweert, dat het dansen meestal met misvormde voeten en spieren geschiedt. 'Is hier weer dezelfde caricatuur, als bij de sport werd gesignaleerd.

Bedenklijker is ten tweede, dat de dans zelfstandige uitbeelding van gedachte en gevoel wil wezen. Want hiermee is hij in flagranten strijd met het diepste wezen van het christendom. Onze godsdienst is allereerst een woord-godsdienst; de religie van het spreken; een godsdienst, die alles ondergeschikt maakt aan het woord. Wij, menschen, moeten daarom met elkander in gemeenschap treden en elkaar ons leven openbaren allereerst als zielen, als geesten; door de poort, niet van het oog, maar van het oor; door bemiddeling van het spreken. En zeker mogen hierbij de blikken van het oog, de uitdrukking van ons gelaat, de gebaren van onze hand en de bewegingen van ons verdere lichaam meespreken. Maar dit alles moet accompagnement blijven. Zoodra het van de ziel en van het woord gemaniceerd wordt, moet de redelijkheid noodwendig vervallen tot zinnelijkheid.

Deze ontzending wordt ten derde des te ernstiger, wanneer men in den dans de geslachten bij elkaar

brengt en hen alleen door het lichaam het liefdelijke laat imiteeren. Het is hoogst funest voor de zedelijkheid, wanneer de idee gekweekt wordt, alsof het liefdelijke enkel een lichaamsspel zijn zou; wanneer jonge menschen in den dans elkaar alleen door de beweging van het lichaam toespreken en niets meer dan lichamelijke aanraking met elkaar hebben.

Deze ernstige fouten worden ten vierde door den zg. expressieven dans van Isidora Duncan niet opgeheven. De naakte natuurmensch, van wien zij spreekt, heeft alleen geleefd in het zodelooze paradijs. Maar met de zonde deed ook de schaamte zich gevoelen. Ter wille van deze beide heeft God ons het kleed geschonken; en het voegt niemand, dit van zich te werpen. Bovendien moeten, om alle ritselingen zoowel van de natuur als van eigen innerlijk leven tot uitdrukking te brengen, de lichaamsbewegingen zóó gecultiveerd en geraffineerd worden, dat Duncan's vurigste vereerder dit een apotheose van het menschelek lichaam noemde.⁵⁾ Doch juist deze vergoddelijking van het lichaam maakt voor ons dezen dans verwerpelijk.⁶⁾

Een heel ander woord kan ik van het kamp spreken. Natuurlijk is het gemengde kampeeren beslist af te keuren. Het vrije, ongedwongen leven in de natuur, tot bij avond en in den nacht toe, kan in gemengde kampen slechts aanleiding geven tot allerlei zedelijke ellende. Zelfs is het niet onbedenklijk, dat jonge menschen alleen, zij het al gescheiden als jongens en meisjes, doch zonder vertrouwd geleide, tot kampeeren uittrekken. Al laat het zich m.i. niet rechtvaardigen, het laat zich toch wel begrijpen, dat de Roomsche kerk alle kampen verboden heeft.

Maar indien het onder behoorlijk toezicht van ouderen geschiedt, is er voor een tijdelijk kampeeren veel te zeggen. Reeds op ieder mensch, en ook op den jeugdigen, werkt de plotselinge verandering van milieu buitengewoon verfrisschend. Voorts geven het wonen in tent en barak, het slapen op een stroozak, het eten aan ruwe tafels en met primitief tafelgerei; het maken van avontuur en het ontsteken van een kampvuur aan het heele leven iets romantisch, wat geheel bij de jeugd past. Het zij hun gegund, dat zij eens enkele dagen per jaar leven, vrij van alle conventie, dat ze zoo dwaas gekleed gaan als ze zelf willen en zich eens echt aan niets of niemand hebben te storen. Bovendien is het meer dan noodig, dat vooral voor de stadsjeugd gelegenheid gemaakt wordt om meer met de natuur in aanraking te komen. Vooral op hen, die in een gedurig rumoer voortgejaagd worden, zullen de eindeloze hei, het donkere bosch, de weemoedige zonsondergang, de schitterende sterrenhemel een diepen indruk maken. Dit zijn de oogblikken, dat het jeugdig gemoed zich opent en ontvankelijker is voor hogere en geestelijke dingen dan anders.

De Amerikanen gaven dan ook bewijs van goed psychologisch inzicht, toen zij als de eersten het jeugdkamp invoerden. Ik vermoed echter, dat, behalve hun godsdienstpsychologische studien, ook hun methodisme hieraan debet is. En dit is voor ons een wenk. Hoe licht wordt er aan gevoelsreligie gekweekt, die in de harde werkelijkheid van het leven geen stand houdt, doch als een morgenwolk voorbij gaat. Hoe gemakkelijk wordt gevoelige stemming met religie, melancholie met schuldbesef, huivering voor het wijde en onsinde met godsdienst, besef van kleinheid met afhankelijkheid van God verward of vereenzelvigd.

Doch ter wille van deze gevaren behoeven wij het kampeeren zelf niet los te laten. Zij moeten ons des te kritischer zoowel op de jeugd als op onszelf doen toezien. Want goed gebruikt kunnen de kampen een grooten zegen verspreiden.

Ik acht het daarom zeer gelukkig, dat ook steeds meer gereformeerde jeugdverenigingen zegen organiseren. Wie in zijn jeugd eenmaal een kamptijd meemaakte, zal dezen niet meer vergeten. Hij zal daar in den regel invloeden ondergaan heb-